

Αιχμάλωτοι Πολέμου

Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος © 2020

Νομικό Πλαίσιο

- Κανονισμοί Σύμβασης Χάγης IV (1907), Άρθρα 4-20
- Σύμβαση Γενεύης περί Προστασίας Αιχμαλώτων Πολέμου (1929) – Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος – Δίκη Νυρεμβέργης: αντανακλά εθιμικό δίκαιο
- Σύμβαση Γενεύης III (1949)
- Πρωτόκολλο I (1977)

Ποιοι είναι Αιχμάλωτοι Πολέμου;

- Μαχητές που παραδίδονται ή συλλαμβάνονται
- 1) Άρθρα 1-4 Κανονισμών Σύμβασης Χάγης IV (1907)
- 2) Άρθρο 4, Σύμβασης Γενεύης III (1949)
- 3) Άρθρα 43, 44 Πρωτοκόλλου I (1977)
- 4) *Levée en Masse*
- Δικαιούνται μεταχείρισης Αιχμαλώτου Πολέμου (αν και δεν είναι μαχητές)
- 1) Στελέχη ενόπλων δυνάμεων κατεχομένου κράτους που συλλαμβάνονται σε κατεχόμενη περιοχή
- 2) Μέλη ενόπλων δυνάμεων εμπολέμου υπό περιορισμό σε ουδέτερο κράτος
- 3) Μέλη ιατρικού ή θρησκευτικού προσωπικού των εμπολέμων
- Δεν είναι Αιχμάλωτοι Πολέμου
- Άμαχοι
- Αρχηγοί Κρατών (πολίτες), ιδιαίτερα αν έχουν τυπικές αρμοδιότητες
- Διπλωμάτες των εμπολέμων (πρέπει να επιτραπεί αναχώρηση)
- Διπλωμάτες ουδετέρων (στρατιωτικοί ακόλουθοι όταν δεν μετέχουν στις εχθροπραξίες)
- Κατάσκοποι (αν συλληφθούν χωρίς να φέρουν στολή)
- Μισθοφόροι (Άρθρο 47 Πρωτοκόλλου I)
- Σε περίπτωση αμφιβολίας: Μεταχείριση Αιχμαλώτου Πολέμου έως ότου το καθεστώς του προσώπου καθοριστεί από δικαστήριο ή διοικητική επιτροπή (Άρθρο 5 ΠΠ I)

Μεταχείριση Αιχμαλώτων Πολέμου

- Μεταχείριση χωρίς διακρίσεις (δεν εφαρμόστηκε στην περίπτωση των Σοβιετικών Αιχμαλώτων κατά τον Β΄ Π.Π.)
- Ευθύνη: Εμπόλεμος που τους κρατεί
- Είναι δυνατό να παραδοθούν στην ευθύνη άλλου συμβαλλόμενου μέρους στη Σύμβαση Γενεύης III ή ουδετέρου κράτους
- Δεν μπορούν να κρατούνται υπό την ευθύνη κοινής διοίκησης (π.χ. NATO)
- Κακομεταχείριση: Διεθνής ευθύνη του κράτους υπευθύνου για τους αιχμαλώτους & ατομική ποινική ευθύνη υπαιτίου – Διαιτησία Αιθιοπίας Ερυθραίας (Αιχμάλωτοι Πολέμου/2003)
- Τα δικαιώματα των αιχμαλώτων είναι απόλυτα – δεν είναι δυνατή η αποποίηση τους
- Ανθρώπινη μεταχείριση – Προστασία από πράξεις βίας, εκφοβισμού, προσβολές και διαπόμπευση (Διαιτησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας) – Δεν επιτρέπεται η “επίδειξη” αιχμαλώτων στην τηλεόραση

- Δεν πρέπει να εκτίθενται σε συνθήκες διαβίωσης που είναι δυνατό να προσβάλλουν την υγεία τους (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
- Δεν πρέπει να εκτίθενται σε κινδύνους με το να κρατούνται κοντά στη ζώνη των πολεμικών επιχειρήσεων – Κράτηση σε ειδικά στρατόπεδα, των οποίων η θέση γνωστοποιείται στον άλλον εμπόλεμο (διακριτικά PW/PG) και δεν βρίσκονται πλησίον νομίμου στόχου – Στρατόπεδα αιχμαλώτων πάντα σε χερσαίο έδαφος
- Απαγόρευση αντιποίνων
- Απαγόρευση υπαγωγής σε ιατρική θεραπεία χωρίς τη συναίνεσή τους – Απαγόρευση ιατρικών πειραμάτων
- Δικαίωμα να φέρουν στολή με όλα τα διάσημα
- Δικαίωμα να συντάσσουν διαθήκες & πληρεξούσια – όχι δικαίωμα γάμου ή άσκησης γονικών δικαιωμάτων
- Θάνατος: Πιστοποιητικό και ταφή σε εμφανή τάφο, σύμφωνα με τη θρησκεία του αιχμαλώτου
- Εργασία: Απαγορεύεται για τους βαθμοφόρους αξιωματικούς. Επιτρέπεται για τα κατώτερα στελέχη, αλλά δεν πρέπει να είναι ταπεινωτική ή να συμβάλλει στην πολεμική προσπάθεια του αντιπάλου – Καταβάλλεται μισθός (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
- Επιτρέπεται να κρατήσουν τα προσωπικά τους αντικείμενα εκτός του οπλισμού, οχημάτων και εγγράφων (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
- Γυναίκες αιχμάλωτοι: Σεβασμός προς το φύλο τους και απαγόρευση σεξουαλικής παρενόχλησης ή επίθεσης

Υποχρεώσεις της Κρατούσας Δύναμης (Detaining Power)

- Ίδρυση Γραφείου Πληροφοριών σχετικά με τους Αιχμαλώτους
  - Δικαίωμα αλληλογραφίας με τις οικογένειές τους – Λογοκρισία
  - Ενημέρωση για τα μέτρα που λαμβάνει η κρατούσα δύναμη
  - Εποπτεία εφαρμογής της Σύμβασης Γενεύης III από την ICRC = εθιμικό δίκαιο (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
  - Απόσπαση πληροφοριών: Κάθε αιχμάλωτος μπορεί να ανακριθεί *αλλά* έχει το δικαίωμα να αναφέρει: όνομα, βαθμό, ημερομηνία γέννησης και αριθμό μητρώου – Απαγορεύονται τα βασανιστήρια και άλλη μορφή βίας [έγκλημα πολέμου] (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
  - Απαγόρευση θανάτωσης (δεν επιδέχεται εξαίρεση) (Διατησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
  - Χρήση όπλων κατά αιχμαλώτου που αποπειράται να δραπετεύσει: μόνον ως έσχατη λύση και αφού έχει γίνει προειδοποίηση
  - Διοικητές στρατοπέδων: Αξιωματικοί του στρατού
- #### **Σχέσεις Αιχμαλώτων**
- Σχέσεις μεταξύ των: Στρατιωτική νομοθεσία του κράτους τους
  - Εφαρμόζονται οι πειθαρχικοί κανονισμοί της κρατούσας δύναμης
  - Μπορούν να δικάσουν για εγκλήματα πολέμου που τέλεσαν πριν την αιχμαλωσία ή για κοινά εγκλήματα σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους που τους αιχμαλώτισε – Διατηρούν το καθεστώς αιχμαλώτου εάν καταδικαστούν – Απαγορεύεται η έκδοση σε τρίτο κράτος – Επιτρέπεται η παράδοση σε διεθνές ποινικό δικαστήριο

- Ίδιες ποινές μ' αυτές που επιβάλλονται στα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων της κρατούσας δύναμης
- Απαγόρευση σωματικής τιμωρίας και φυλάκισης σε σκοτεινά κελιά
- Τερματισμός Αιχμαλωσίας
- Εάν ο αιχμάλωτος δραπετεύσει (εάν συλληφθεί εκ νέου δεν τιμωρείται για την αρχική του διαφυγή)
- Απελευθέρωση & Επαναπατρισμός μετά τη λήξη των εχθροπραξιών (Διαιτησία Αιθιοπίας - Ερυθραίας)
- Ανταλλαγή αιχμαλώτων κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών (με βάση συμφωνία κατόπιν μεσολάβησης ICRC)